

Sportski turizam u Republici Hrvatskoj

Došen, Leona

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:698114>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

LEONA DOŠEN

SPORTSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, srpanj 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

«Dr. Mijo Mirković»

LEONA DOŠEN

SPORTSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

JMBAG: 0303082040, redovna studentica

Studijski smjer: Turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Turizam

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, srpanj 2021.



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Leona Došen kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera turizam ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine



IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Leona Došen dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Sportski turizam u Republici Hrvatskoj koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TURIZAM	2
2.1. Pojmovno određenje turizma	2
2.2. Povijest razvoja hrvatskog turizma.....	3
2.3. Motivi turističkog putovanja	4
3. SELEKTIVNI TURIZAM.....	5
3.1. Pojam i definiranje selektivnog oblika turizma	5
3.2. Klasifikacija selektivnih oblika turizma	5
4. SPORTKO-REKREACIJSKI TURIZAM.....	8
4.1. Pojam i definiranje sportkog turizma	8
4.2. Povijesni razvoj sportsko-rekreacijskog turizma u Hrvatskoj.....	9
4.3. Povezanost sporta i turizma.....	11
4.4. Vrste i oblici sportsko-rekreacijskog sadržaja	12
4.4.1. Košarka i turizam	14
4.4.2. Turizam i nogomet.....	14
4.4.3. Odbojka u turizmu	15
4.4.4. Golf u hrvatskom turizmu.....	16
4.4.5. Tenis u turističkoj ponudi Hrvatske	17
4.4.6. Sportovi na vodi u turizmu	18
5. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	19
5.1. Kontinentalni dio Hrvatske	19
5.2. Gorski dio Hrvatske.....	21
5.3. Jadranska obala.....	22
5.4. Zimski sportski turizam u RH	23

5.5. Ljetni sportski turizam u RH	24
6. ANALIZA SPORTKO-REKREACIJSKE TURISTIČKE PONUDE TURIZMA ISTRE	26
6.1. Sportsko-rekreacijske ponude Istre.....	27
6.2. Prirodno geografski elementi i faktori kao osnova za razvoj sportsko- rekreacijskog turizma u Istri.....	30
7. ZAKLJUČAK	32
LITERATURA.....	33
SAŽETAK.....	35
SUMMARY	36

1.UVOD

Turizam u Hrvatskoj je jedan od najvažnijih gospodarskih grana. Tema završnog rada je selektivni turizam, fokusirano na sportsko-rekreacijski turizam Republike Hrvatske. Sport je oduvijek bio i bit će jedan od bitnijih varijabli turizma, ili zbog dolaženja turista u destinaciju da se bave sportom ili da prisustvuju nekom natjecanju. Glavni motiv putovanja je odmor, ali odmor uključuje i vrste kretanja u prirodi, vježbanje, trčanje itd. Jedan od glavnih ciljeva sportskog turizma je da potiče čovjeka da se bavi nekom aktivnošću. Sport obuhvaća turističke aktivnosti jer se turizam barem jednim dijelom zasniva na sportu i rekreaciji.

Predmet završnog rada je istraživanje i analiza sportsko-rekreacijskog turizma i svih oblika sportskog turizma u Hrvatskoj. U radu je istražen sportski turizam kroz povijest i trenutno stanje sportskog turizma. Osim sportskog turizma, na početku rada definiran je sam pojam „turizam“, zatim povijesno razdoblje turizma u Hrvatskoj te su navedeni motivi zbog kojih ljudi putuju na turističko putovanje. Također se u radu spominju i drugi selektivni turizmi, odnosno njihova klasifikacija. Na kraju rada je istražen sportski turizam Istarske županije koja je jedna od privlačnijih turističkih destinacija u Europi zbog njezinog geografskog položaja koji je također objašnjen pri samom kraju rada.

Cilj završnog rada je predstaviti sportski turizam Hrvatske po dijelovima Hrvatske (Kontinentalna, Gorska i Jadranska) te je obrađena sportska ponuda Istarske županije.

Rad započinje definiranjem turizma te obradom njegovih osnovnih karakteristika, od pojmovnog određenja turizma do povijest i motiva turističkog putovanja.

Strukturu rada, uz uvod i zaključak, čine ŠEST sastavnih cjelina. U uvodu rada predstavlja se predmet i cilj završnog rada.

Razvojem turizma sport postaje često i glavni motiv putovanja u određene turističke destinacije što, prema Bartoluciju (1996), dovodi do razvoja specifičnog oblika turizma, a to je sportsko-rekreacijski turizam. Tako sportske aktivnosti postaju sastavni dio turističkih usluga. Osim što popunjavaju vrijeme boravka turista, nude i sadržaje koji mu nedostaju i u njegovom svakodnevnom životu.

2. TURIZAM

2.1. Pojmovno određenje turizma

Turizam je za Hrvatsku jedna od najvažnijih gospodarskih grana, kako za Hrvatsku tako i za veliki broj europskih zemalja, a i glavni pokretač gospodarskog razvoja u svijetu koji je turističkim destinacijama omogućio pozicioniranje na konkurentnom turističkom tržištu. Prema (Cooper i sur., 1998:11) turizam je privremeno kretanje u destinacije izvan uobičajenog mjesta stalnog boravka i rada koje uključuje aktivnosti za vrijeme boravka u destinaciji, može biti i putovanje u tuzemstvo te usluge kojima se zadovoljavaju potrebe turista. Turizma nema ako nema ni putovanja i kretanja ljudi izvan njihovog mjesta stalnog boravka, a najčešće je ograničenog trajanja koji ima svrhu rekreacije ili ugone.¹ Kao povećana potreba za odmorom i promjernom klime, ljepotom krajolika, slobodi u prirodi, turizam se shvaća i kao pojava modernog doba. Kao osnovna jedinica proučavanje turizma je sama riječ *turist*, tj. osoba koja putuje izvan svojega domicila i provodi u destinaciji najmanje 24h ili ne dulje od jedne godine, a putuje zbog odmora, obiteljskih, zdravstvenih ili neki drugih razloga. Funkcije turizma su društvene (obogaćuju čovjeka novim doživljajima, aktivnostima i povezuju ih sa turističkim motivima) i ekonomske (nekakve aktivnosti koje su usmjerene na postizanje konkretnih gospodarskih učinaka na razini poduzeća i organizacija izravno ili neizravno uključenih u - kreiranje turističke ponude ali i na području turističke destinacije).²

WTO definira turizam kao aktivnosti za odmor, odnosno putovanje ljudi u mjesta izvan svog uobičajenog okruženja ne više od jedne godine u svrhu provođenja slobodnog vremena ne manje od 24 sata u poslovne i druge svrhe.³ Prije je turizam bio dostupan elitnim slojevima društva, dok danas se razvio u svim slojevima u razvijenijim državama svijeta. Turisti prilikom kretanja na putovanje imaju tzv. razvijeni plan putovanja te je to dosta doprinijelo razvoju

¹ Čavlek N., Bartoluci M., Prebežac D., Kesar O.: TURIZAM – Ekonomske osnove i organizacijski sustav, 2011.g., str. 31

² Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (pristupljeno 08. 06. 2021.)

³ UNWTO technical manual: Collection of Tourism Expenditure Statistics. World Tourism Organization. 1995.

selektivnog turizma. U većini definicija turizma, u osnovu je putovanje zbog zadovoljstva izvan mjesta stalnog boravka s potrošnjom sredstava u turističkom odredištu.⁴

2.2. Povijest razvoja hrvatskog turizma

Povijest hrvatskog turizma periodizirana je tako da obuhvaća: razdoblje pojava sličnih turizmu, početak organiziranog turizma sredinom 19. stoljeća, razdoblje od početka 20. st. do kraja Prvog svjetskog rata, razdoblje između dva svjetska rata, turizam u ratnom okruženju, razdoblje nakon Drugog svjetskog rata te razdoblje samostalnosti Hrvatske (Vukonić, 2005).

Povijest hrvatskog turizma seže do 19.st., razdoblja oko 1850.g. Sredinom 19.st. razvio se primorski turizam kojima je najveći interes bio za obalna mjesta i ljekovitost morske vode kojom su se čak i punili bazeni u lječilištima. 1844.g. u Opatiji je izgrađena Villa Angiolina, danas se smatra prvim hrvatskim hotelom te je s time i počeo razvoj suvremenog turizma u Hrvatskoj. Te godine u Opatiji je otvoren još jedan hotel Kvarner. 1889.g. Opatija je proglašena lječilištem, a nakon nje i druga mjesta, npr. Lovran, Crikvenica, Dubrovnik itd. 1894. je u Crikvenici otvoren hotel Therapia, a 1914.g. Dubrovnik dobiva prvi hotel Imperial. Za vrijeme otvaranja prvih hotela, na kontinentalnom dijelu Hrvatske, 1861.g., na Plitvicama je otvorena Carska kuća s 15 postelja, a Krapinske toplice su dobile hotel sa 128 soba. (Vukonić, 2005.). Prva „turistička zajednica“, odnosno Društvo za poljepšavanje mjesta je osnovano na Krku 1864. godine. 1892. je tiskan „Kažiput za urođenike i strance“, prvi zagrebački turistički vodič na hrvatskom i njemačkom jeziku. 1913.g. počinje se razvijati i aktivni turizam za kontinentalni razvoj gdje je održan skijaški tečaj u Mrkoplju, početak razvoja turizma Gorskoga Kotara. Nakon Prvog svjetskog rata, 80% hotelskih kapaciteta su posjedovali strani državljani, a najznačajniji gosti su nam redom Čehoslovaci, Mađari, Austrijanci, Nijemci, Talijani i Englezi.⁵ Ratni period u hrvatskom turizmu (1991.-1995.) izaziva pad turističkih noćenja kao i pad turističke potrošnje. Poratni period (1996.-2002.) bilježi povećanje broja turista i turističke potrošnje po stopi od oko 12% godišnje.⁶ Katedra za sportsku rekreaciju na Visokoj školi za fizičku kulturu u Zagrebu formirana je 1959.g. te je doprinijela u začetku razvitka turizma u

⁴ Marketinški pristup selektivnim oblicima turizma na primjeru Zadarske županije: [view \(unizd.hr\)](http://www.unizd.hr) (pristupljeno 08.06.2021.)

⁵ Kratka povijest turizma u Hrvatskoj: <https://www.cimerfraj.hr/aktualno/povijest-turizma-hrvatska> (pristupljeno 08.06.2021.)

⁶ Gržinić J. Uvod u turizam- povijest, razvoj, perspektive, 2019., str.40

Hrvatskoj sadržajima sportske rekreacije. Prvi objekti u funkciji sportsko-rekreacijske ponude u turizmu za potrebe gostiju izgrađeni su 1966.g. u Baškoj na otoku Krku i u Crikvenici.⁷

2.3. Motivi turističkog putovanja

Zašto ljudi donose odluku da privremeno napuste svoje životno okruženje i odu na neko turističko putovanje? Glavni motivi zbog kojih ljudi bježe od svojih svakodnevnih rutina su odmor, očuvanje zdravlja, želja za nečime novim i rekreacija i opuštanje izvan uobičajenog mjesta. Također uz ove glavne, danas ljudi putuju i iz nekih drugih razloga, npr. upoznavanje nove kulture, zbog zabave, sporta... Svakidašnji stil života dosta utječe na motivaciju za putovanje tako se i neka očekivanja mogu neprestano mijenjati. Za pružatelje usluga bitno je poznavati motive ljudi koji kreću na turističko putovanje kako bi mogli svoje usluge prilagoditi prema interesima turističkih potrošača.⁸

Čovjek tijekom života kreće prema sve višim potrebama, dok ne naiđe na prirodne ili socijalne prepreke. Ponašanje mu je motivirano i svjesno željom za ličnim razvojem. Ljudi su svjesni da podnesu glad, bol i druge nevolje kako bi postigli ono što ih lično ispunjava. (Maslow).⁹ Turistički motivi potiču unutrašnjost čovjeka za uključivanje u turističke tokove i zadovoljavanje turističkih potreba. Čovjek svakodnevno treba zadovoljiti primarne potrebe (hrana, piće, odjeća, stanovanje), no osim njih svaka osoba ima i sekundarne potrebe (potreba za pripadnošću, potreba za poštovanjem, potreba za samoostvarenjem, potreba za znanjem i razumijevanjem i potreba za estetikom) koje život svake osobe čine smislenijim, kvalitetnijim, sadržajnijim i kompletnijim. U svakoj od podjela potreba može se pronaći i neka turistička potreba koja se može dovoditi kroz konzumaciju turističkih i ugostiteljskih usluga.¹⁰

⁷ Bartoluci M., Čavlek N.; Turizam i sport, 1998., str. 125

⁸ Čavlek N., Bartoluci M., Prebežac D., Kesar O.: TURIZAM – Ekonomske osnove i organizacijski sustav, 2011.g., str. 35-36

⁹ Rabotić B.; Selektivni oblici turizma, 2013., str. 24

¹⁰ Sportski turizam u Hrvatskoj; [view \(unipu.hr\)](http://view.unipu.hr), (pristupljeno 08.06.2021.)

3. SELEKTIVNI TURIZAM

3.1. Pojam i definiranje selektivnog oblika turizma

Kao pojam „selektivni turizam“ pojavio se početkom 70ih godina. kao sinonim za održivi ili odgovorni turizam. Selektivni turizam je obilježje novog suvremenijeg ili budućeg turizma. Pod ovim pojmom podrazumijevaju se putovanja čiji je cilj ili primarni razlog ostvarenje nekog posebnog interesiranja i uživanje u njemu, a to može biti određena tema ili vrsta destinacije, hobi, neka fizička aktivnost itd. Svaka destinacija mora imati kvalitetnu ponudu kako bi zadovoljila potrebe modernog turista, a i turistička potražnja se iz godine u godinu mijenja. Moderni turisti u svakom destinaciji žele nešto novo, stoga se dolazi do razvoja selektivnog turizma, svakom gostu se nudi ono što on i sam želi. ¹¹ Stoga selektivni oblik turizma možemo definirati kao „sintetički i generički pojam koji označava novu kvalitetu suvremenog i budućeg turizma, utemeljen na selekciji programa, odgovornom ponašanju svih sudionika, ekološkom i ekonomskom načelu uravnoteženog razvoja, kvalitetnoj razini te izvornom identitetu i humanitetu usluge, uz poželjan uravnotežen odnos broja turista i broja lokalnih stanovnika na određenom području“.¹²

3.2. Klasifikacija selektivnih oblika turizma

Selektivne vrste imaju cilj potaknuti regionalni razvoj turizma, kao npr. da svoje proizvode razvija tako da se koristi komparativnim prednostima određene destinacije. Klasifikaciju oblika turizma Kaspera C. koji je među prvima turizam podijelio prema više različitih osnova te na mnoge oblike unutar dvije osnovne podjele prema motivaciji te vanjskim učincima.

¹¹ Rabotić B.; Selektivni oblici turizma, 2013., str. 17-20

¹² I. Begović, „ Selektivni oblici turizma“, Sveučilište Sjever, 2016.,, str. 14.

Podjela prema motivaciji:

- rekreativni turizam (rekreativni turizam u bližim ili dalekim destinacijama, zdravstveni turizam),
- kulturni turizam (kulturni svjetovni turizam i religijski turizam),
- socijalni turizam (roditeljski turizam, turizam udruženja i saveza),
- sportski turizam (aktivni i pasivni sportski turizam),
- komercijalni turizam (poslovni i kongresni, turizam sajмова i izložbi),
- politički turizam (diplomatski turizam, turizam političkih manifestacija).

Podjela prema uzrocima i vanjskim učincima prema:

- prema podrijetlu (nacionalni turizam, međunarodni turizam),
- trajanju boravka (turizam kratkog boravka, turizam tranzita ili graničnih prijelaza, rekreativni turizam na bližim odredištima, turizam dužeg trajanja boravka, turizam godišnjih odmora),
- sezonama (ljetni turizam, zimski turizam),
- broju sudionika (individualni turizam, kolektivni turizam, turizam skupina ili društava, klupski turizam, masovni turizam, obiteljski turizam),
- dobu sudionika (turizam mladih, turizam treće dobi),
- vrstama prijevoza (željeznički turizam, automobilski turizam, avionski turizam, pomorski, riječni i jezerski turizam),
- vrsti smještaja (hotelski turizam, para – hotelski turizam, turizam sekundarnog domicila, kamping turizam),
- učincima na platnu bilancu (aktivni turizam – receptivni turizam, pasivni turizam – emitivni turizam),
- načinu plaćanja (socijalni turizam, turizam iz štednje i kredita),
- sociološkim kategorijama (ekskluzivni i luksuzni turizam, tradicionalni turizam, turizam mladih, socijalni turizam).

Prema D. Alfieru, njegove vrste selektivnog turizma pridonose ekološkoj sanaciji te kompletiraju novim sadržajima ponude, a najznačajnije vrste su:

- zdravstveni turizam (talasoterapija, balneoterapija, klimoterapija i silvo terapija),
- sportski i rekreacijski turizam na moru, vodama i planinama sa specifičnim vidovima kao što su itinerarni – pješački, konjički (jahački), kružni (ciklički) turizam za „opušteni“ odmor u prirodnom okruženju i slično,
- ruralni ili rustikalni
- (seoski) turizam u manjim mirnim primorskim i kontinentalnim naseljima,
- kulturni turizam s najrazličitijim sadržajima i oblicima.¹³

¹³ Geić, S., Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu 2011., str. 220-230

4. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM

4.1. Pojam i definiranje sportskog turizma

Pojam „sport“ se često koristi i kao fizička ili tjelesna kultura, a disciplina koja se tom tematikom bavi je kineziologija. Magnane je dao najbolju definiciju sporta, a ona glasi „Sport je aktivnost u slobodno vrijeme čija je dominantna fizičko jačanje igrom i radom istovremeno, a odvija se kroz takmičenja obuhvaćena pravilima i specifičnim institucijama, s mogućnošću pretvaranja u profesionalnu aktivnost.“ Sport je uvijek bio jedan od bitnijih varijabla turizma, da li je to zato što se turisti dolaze baviti sportom u neku destinaciju ili to da dolaze pratiti neko sportsko natjecanje. Sportski turizam je jedan od masovnijih selektivnih oblika turizma, postao je jedan on nezaobilaznih sadržaja u nekoj turističkoj ponudi gdje ima posebnu ulogu privlačenja stranih i domaćih turista. Sve više se nastoji turistima nuditi orijentaciju prema aktivnom načinu odmaranja, a to podrazumijeva uključenje u neke sportske aktivnosti. Sport je kao glavni motivator čovjekove aktivnosti, potiče čovjeka na tjelesno vježbanje ili na neku aktivnost u slobodno vrijeme. Neke aktivnosti odvijaju se kroz natjecanja ili aktivnosti s određenim elementom, npr. vremenom, životinjama, preprekom, opasnostima, protivnikom ili samim sobom...(Bartoluci, 2003:37). Prije je sport bio grublji (gladijatorske borbe) dok danas, u modernim vremenima, zasniva se donekle na poštenju pravila natjecanja kojima je određen. Svaki sport ima i neki cilj, a to je borba za nečim, takmičenje bez obzira kakvi su ljudi.

Pojam „sport“ se nalazi u različitim nazivima. Može biti „fizička kultura“ kao splet društvenih aktivnosti s ciljem ostvarivanja sportskih rezultata te je usmjerena na fizičko jačanje čovjeka i njegovog zdravlja, zatim „tjelesni odgoj“ koji je dio tjelesne kulture i provodi se unutar odgojno-obrazovne ustanove te na kraju „kineziologija“ koja proučava zakone procesa vježbanja i njihove posljedice djelovanja na ljudske organizme. Danas je problem što su ljudi dosta neaktivni te im škodi i zdravlju. Najveći zdravstveni problem u svijetu je pretilost. Istraživanja pokazuju da se oko 500 milijuna ljudi bavi nekom vrstom sporta i to najčešće nogometom, tenisom, košarkom i golfom.¹⁴

¹⁴ Razvoj sportskog turizma, <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A5245/datastream/PDF/view>

Jedan od glavnih motiva putovanja je odmor, ali odmor uključuje i sve vrste kretanja u prirodi, vježbanje, trčanje...Ljudi sudjelovanjem u aktivnom odmoru vode računa i o svome vlastitom zdravlju, tako je sport i postao važan dio turističke ponude. Mnoge destinacije su se zbog sporta razvile u turističku destinaciju, npr. zbog olimpijskih igri ili svjetska prvenstva. Bavljenje određenim sportom, kao i njegova popularnost, mogu dosta ovisiti o geografskim i sezonskim uvjetima u određenoj destinaciji. Sportski turizam može osigurati više prihode i produžiti sezonu samo se treba ulagati u infrastrukturu jer je sportski turizam turistička niša s velikim potencijalom. Sve više turističkih destinacija koriste sport za promociju svoje destinacije ili kao dopunu turističke ponude. Učestvovanje na sportskim natjecanjima ne mora biti uvijek aktivno, može biti i pasivno poput gledatelja. Kod sportskog turizma je to da se pasivno ili aktivno sudjeluje u sportskim događajima, npr. odlazak sportaša na Olimpijske igre, a kod „turističkog sporta“ se turisti aktivno ili pasivno uključuju u sport kao sekundarnu aktivnost, npr. poslovni put uz gledanje utakmice u toj destinaciji.¹⁵

Sportski turizam se može kategorizirati kao tvrdi sportski turizam ili meki sportski turizam. Tvrdi turizam je broj ljudi koji sudjeluju na natjecateljskim sportskim događajima čija je motivacija da privuku posjetitelje na događaje. Meki sportski turizam je turizam u kojemu turist putuje kako bi sudjelovao u rekreativnom sportu.¹⁶

4.2. Povijesni razvoj sportsko-rekreacijskog turizma u Hrvatskoj

Ratna razaranja u Hrvatskoj negativno su utjecala na turizam. Proces obnove hrvatskog turizma trebao bi, ne samo obnoviti uništene turističke sadržaje, već bi trebao nadvladati i nedostatke prošloga razvoja turizma. Jedan od važnih čimbenika raznolikosti i kvalitete turističke ponude su sportsko-rekreativne aktivnosti i programi koji pružaju mogućnost aktivnog odmora i rekreacije. U hrvatskom turizmu sportsko-rekreacijska ponuda dosegla je određenu razinu razvoja, ali ta je ponuda prvenstveno orijentirana na masovni turizam. Politika razvoja hrvatskog turizma, usmjerena ka jačanju kvalitativnih čimbenika turističke ponude, izražava potrebu za inoviranjem sportsko-rekreacijske ponude koja će biti kompatibilna s novom kvalitetom hrvatskog turizma. Uloga sporta u suvremenom turizmu prilično je značajna,

¹⁵ Stanković N.; Sportski turizam i wellness, Evropski univerzitet Brčko distrikt

¹⁶ "What's a Running Tour? FrequentlyAskedQuestions | 360RunningBarcelona". 360runningbarcelona.com. Retrieved 2018-02-19.

jer postaje jedan od osnovnih motiva putovanja u određene turističke destinacije. Uloga sporta u turizmu očituje se kroz brojne funkcije koje su zajedničke sportu i turizmu. Te su funkcije: zdravstvena funkcija, obrazovna funkcija, društveno-politička funkcija i ekonomske funkcije. Sport i rekreacija, osim što obogaćuju turističku ponudu, često postaju glavni motiv putovanja na određene turističke destinacije. Takva putovanja predstavljaju posebnu selektivnu vrstu turizma - sportsko-rekreativni turizam. Najpoznatiji svjetski sportski događaji su: Olimpijske igre, Svjetsko prvenstvo u nogometu, Europsko prvenstvo u nogometu, Svjetsko prvenstvo u košarci, Svjetsko prvenstvo u ragbiju, Liga prvaka u nogometu, grand slam turniri u tenisu i Formula.¹⁷

U Hrvatskoj, 1966.g., u Baškoj na otoku Krku izgrađen je prvi objekt u funkciji sportsko-rekreacijske ponude u turizmu za potrebe gostiju te je izgrađen još jedan u Crikvenici koji se sastojao od jednog stola za stolni tenis, pikado, viseća kuglana i golf. Suradnjom domaćih i inozemnih stručnjaka dobivaju se pozitivni rezultati na planu unapređenja turističke ponude jer razmjenjuju iskustva. U naprednim suvremenim zemljama mogu se primijeniti različiti sadržaji sportske rekreacije za potrebe gostiju tako su u Puli na Verudeli i u Makarskoj otvoreni novi eksperimentalni centri za sportski turizam. Izgrađena su boćališta, igrališta za odbojku, zračna streljana... Kako bi se znalo da li su turisti zadovoljni tim uslugama, provedena je anketa, a rezultati te ankete su bili pozitivnog mišljenja. Krajem 1968.g. izgrađeno je novih devet centara za sportski turizam u Puli – Verudela i Zlatne stijene, Omišu, Umagu, Bolu na Braču, Rovinju – Ville Rubin i hotel Eden, na Loparu i Rabu. Svi su imali razne ponude koje će doprinijeti podizanju kvalitete turističke ponude samog grada. Zatim se, 1969.g., zbog obogaćenja svoje turističke ponude, Šibenik i Poreč odlučili na ponude vezane za sportski turizam. Također iste godine u Opatiji je održano II. Savjetovanje na temu „Turizam i sportska rekreacija“ koje je ostavilo veliki značaj na turističku ponudu.

Od 1970. do 1990.g. interes hotelijera postaje sve veći za sportskim turizmom te su Katedra za sportsku rekreaciju Fakulteta za fizičku kulturu pod vodstvom M. Relca izradila pedeset i više razvojnih studija za potrebe turizma na našoj obali. U Daruvarskim toplicama i Lipiku,

¹⁷ Tourism and hospitality management, Vol. 1 No. 2, 1995.

sedamdesetih godina, provodila su se istraživanja o utjecaju programiranih aktivnih odmora na psihosomatski status djelatnika koji su radila u otežanim uvjetima. Lječilišta su počela pružanje medicinskih usluga koje su bili orijentirane prema dopunskim sadržajima sportske rekreacije koji su u svojoj ponudi imali programe za zdrave osobe i osobe sa poteškoćama. Varaždinske toplice, 1981.g., imale su oko 350 ležajeva isključivo za aktivan odmor, Tuheljske toplice su se orijentirale prema sportsko-rekreacijskoj ponudi građana za sve uzraste, a slično njima imaju i Bizovačke toplice. Lječilišta poput Daruvarskih, Krapinskih, Stubičkih su isto proširile svoju ponudu prema sportskoj ponudi.

Na Jadranu, hotelski centri su dosta ulagali u objekte za sportsku rekreaciju kao što su kuglanje, mini golf, gliseri, jedrilice, mali golf, tenis, sportske igre, streljaštvo itd., sve je to krenulo biti dio turističko-ugostiteljske ponude. Dosta provedenih istraživanja pokazuje da se veći broj gostiju bavi sportskom aktivnošću. Hrvatska gotovo četiri desetljeća usavršuje i unapređuje usluge sportske rekreacije.¹⁸

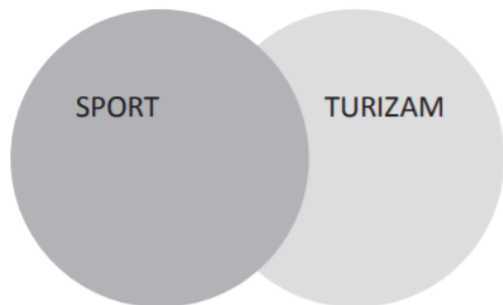
4.3. Povezanost sporta i turizma

Povezanost između sporta i turizma datira još iz drevnih vremena, iz vremena antičke Grčke kada se bilo putovalo na velike sportske priredbe koje su postale dio naše globalne kulture. Kao što su to naveli Gartner i Lime (2000: 5), „turizam i s njim povezane rekreacijske aktivnosti i aktivnosti slobodnog vremena postali su toliko važni da slobodno možemo govoriti o vremenu u kojem smo postigli globalnu ovisnost o fenomenu. Zapravo, rekreacija i aktivnosti u slobodno vrijeme postali su glavni motivi turističkih putovanja što dovodi do zaključka da je putovanje na odmor postalo dio životnog stila svakog pojedinca.“ Prema istraživanju *North American convention of tourism bureaus*, sport ostvaruje 25% turističkih prihoda.¹⁹

¹⁸ Bartoluci M., Čavlek N.; Turizam i sport, 1998., str. 124-133

¹⁹ Petrović M., Knezović D., Todorović M.; Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva

Slika 1: Povezanost sporta i turizma



Izvor: Hinch, T. & Higham, J.: Sport Tourism Development, Cromwell Press, Clevedon, 2004, str.18.

Slika 1. prikazuje koliko zapravo koliko sport obuhvaća turističke aktivnosti jer se turizam barem jednim dijelom zasniva na sportu i rekreaciji jer su turizam i sport dva oblika međusobne povezanosti djelatnosti. Sport, u suvremenom turizmu, važan je sadržaj boravka u kojemu su turisti sudionici različitih sportova. Odnos sporta i turizma dovodi do razvoja posebne vrste turizma, a to je sportsko-rekreacijski turizam.²⁰

4.4. Vrste i oblici sportsko-rekreacijskog sadržaja

Današnji turistički boravak provodi sljedeće aktivnosti: hodanje, trčanje, vožnja bicikla, veslanje, plivanje, ronjenje, jedrenje, fitness, timski sportovi i dr. Određeni programi su ciljani na socijalizaciju kroz skupne sportove: nogomet, tenis, košarka, odbojka i druge, a dio se odnosi na avanturističke oblike aktivnosti kao što su rafting, ronjenje i slobodno penjanje. Postoje ekipni sportovi (nogomet, rukomet, košarka, odbojka, hokej, splavarenje, puzanje konopa, ...) i individualni sportovi (šah, karate, judo, atletika, gimnastika, plivanje, fitness, ...). Neki od njih se mogu izvoditi pojedinačno ili zajednički, tj. u parovima (tenis, umjetničko klizanje, skokovi u vodu).²¹

²⁰ Bartoluci M., Čavlek N.; Turizam i sport, 1998., str. 69-71

²¹ Stanje i mogućnosti sportskog turizma u hrvatskoj: primjer odbojke: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/efst:591> (pristupljeno: 09.06.2021)

Oblici pojavljivanja sportskog turizma mogu biti natjecateljski, zimsko-rekreacijski i ljetno-rekreacijski. Natjecateljski turizma (sportaši, menadžeri, treneri, publika) se odnosi na ljude koji putuju i sudjeluju u nekim natjecateljskim sportskim događajima koji privlače par tisuća ljudi, a primjer toga može biti *Super Bowl*. Zimsko-rekreacijski je najčešće u području planinskih zimskih centara te nudi aktivnosti poput skijanja, klizanja i drugi aktivnosti na snijegu i ledu, također se provodi u toplicama. U Hrvatskoj dosta ljudi odlazi na skijanje u popularna europska odredišta iako Hrvatska ima svoje destinacije kao što su Skijalište Platak, Sljeme, Čelimbaša i Tršće. Skijalište Čelimbaša se smatra najvećim potencijalom u Gorskom kotaru jer ima jednostavan put do njega i obiluje solidnim smještajnim kapacitetima za turiste. Ljetno-rekreacijski turizam se provodi većinom na moru, u rijekama ili jezerima i u planinama, a primjer toga mogu biti šetnje, planinarenje, sportovi u vodi, golf, jahanje i tenis. U Hrvatskoj ovaj oblik turizma najviše prevladava, ne samo kod primorske obale nego i u unutrašnjem dijelu Hrvatske.

Gibson (1998) izdvaja tzv. *nostalgичni sportski turizma*. Pod tim turizmom podrazumijevaju se putovanja u mjesta odigravanja velikih sportskih događaja. Segmenti i kategorije sportskog turizma:

- Nostalgичni sportski turizam (slavna sportska mjesta, sportski muzeji, ture sportskog turizma)
- Aktivni sportski turizam (planinarenje, skijanje i zimski sportovi, golf, biciklističke i avanturističke ture)
- Turizam sportskih događaja (mali sportski događaji, hallmark i mega sportski događaji)

De Knoop (2006) razlikuje dvije vrste putovanja baziranih na sportskim aktivnostima:

- Single-sport activity putovanje (osoba se bavi samo jednom vrstom sporta)
- Multiple-sport activity putovanje (osoba se bavi različitim sportovima)²²

²² Rabotić B.; Selektivni oblici turizma, 2013., str.79

4.4.1. Košarka i turizam

Košarka je igra u kojoj sudjeluju dvije ekipe sastavljene od pet igrača i nastoje pobijediti protivnika postizanjem većeg broja pogodaka. Dr. James Naismith 189.g. je izmislio košarku. 1936.g. košarka je postala dio službenih natjecanja Olimpijskih igara. William Wieland je 1923.g. donio prve spoznaje o košarci u Hrvatsku. Prvi košarkaški klubovi otvoreni su u Zadru, Rijeci i Puli, a prva međunarodna utakmica odigrana je 1938.g. s Čehoslovačkom u Pragu. Nakon drugog svjetskog rata košarka se proširila po cijeloj Hrvatskoj i nastao je Košarkaški savez Hrvatske. Puno je hrvatskih košarkaških velikana, a neki od njih su preminuli Krešimir Ćosić i Dražen Petrović. Posebne uspjehe postigli su Cibona (Zagreb) i bivša Jugoplastika (Split) osvajanjem Kupa europskih prvaka. Hrvatski košarkaški savez (HKS) potiče, nadgleda i utvrđuje politiku razvoja hrvatske košarke. Reprezentacije se natječu u kategorijama seniora, mlada reprezentacija, juniori, mlađi juniori, kadeti i predkadeti. Uloga košarke u turizmu i nije nešto pretežno velika, ali obogaćuje ponudu sportskom turizmu.

4.4.2. Turizam i nogomet

U Hrvatskoj je nogomet vodeći sport i što se tiče masovnosti, i gledanosti, i medijske zastupljenosti. Povezanost između turizma i nogometa je pozitivna. Nogometni klubovi dosta koriste jedan dio turističke usluge, a to je smještaj momčadi u hotele kod gostovanja ili odigravanja utakmice te korištenje određenih turističkih centara za dio sportskih oprema, a ostale turističke usluge su manje korištene. Dinamo i Hajduk su dva izrazito najpopularnija nogometna kluba u Hrvatskoj. Uloga nogometa u turizmu se provodi kroz nekoliko segmenata, a to su utakmice i turizam, priprema, kamovi i turizam, odmor, oporavak nogometaša i turizam i rehabilitacija nogometaša i turizam. Zbog utakmica koje imaju veliki broj gledatelja, turistički subjekti profitiraju. Momčad koja ide izvan svog domicila obično odlaze dan ili dva prije početka utakmice te odsjedaju u hotelima u istom mjestu gdje će se utakmica i održati ili u okolnim mjestima. S igračima zajedno dolaze i navijači, menadžeri i drugi koji također odsjedaju u nekim smještajnim objektima te pridonose profitu hotela i ostalih ugostiteljskih objekata. U Hrvatskoj se još neodrjavaju velike utakmice, ne dolaze gledatelji iz svijeta te je zato razina korištenja usluga za vrijeme održavanja utakmica veoma niska. Mnoge momčadi dolaze tijekom jeseni u planinske krajeve na pripreme, a razlog zašto dolaze tijekom jeseni je taj što su manje vrućine. Problem je taj što u planinskim krajevima manjkaju smještajni kapaciteti i

adekvatni tereni za treniranje. Tijekom proljeća mnoge momčadi odlaze na priprema u turističke centre uzduž Jadranskog mora. Momčadi koriste hotele i njihove teretane jer trebaju odmor i osvježenje prije utakmice. Tijekom rehabilitacije igrača, dosta ih se šalje u planinske i primorske turističke centre, kao i toplice. Ne dolaze samo hrvatski igrači, nego i strani igrači dolazi kod naših medicinskih eksperata na liječenje pri čemu se koriste i turističke usluge.

4.4.3. Odbojka u turizmu

Odbojka je dosta poznati sport u svijetu. U odbojci igrači se moraju neprestano kretati, mijenjati položaje, izvoditi snažne udarce, izvoditi veliki broj skokova, kratkih šprinteva... Odbojka je jednostavna i jeftina rekreativna i dopunska igra pristupačna svim ciljnim skupinama bez obzira na spol. Razni su oblici odbojke kao što su igra u krugu, na travi, pijesku, plitkoj vodi, igra mješovitih šestorki. Odbojka na pijesku je dostigla vrhunac i od rekreacijske igre prihvaćena je kao olimpijski sport. Odbojka je u početcima privlačila samo lokalne ljude, a sada je pretvorena u unosnu atrakciju. U odbojci dominiraju motoričke vještine. Današnja odbojka nastala je još 1895.g. u Holyoku u kojoj se pokušavalo smisliti rekreativnu i dopunsku igru koja bi se uz jeftinu i jednostavnu opremu lako organizirala i bila u mogućnosti svim uzrasnim kategorijama bez obzira na spol. Na plažama, u rekreacijskim i sportskim centrima, po školama, fakultetima, igralo se razni oblici odbojke kao što su „igra u krug“, na travi, pijesku, plitkoj vodi, mješoviti parovi itd. Ono što je odbojki doprinijelo na masovnosti i raširenosti je nemogućnost fizičkog kontakta, odnosno mala mogućnost ozlijede i jednostavna oprema i jednostavna pravila igre. 1996.g. odbojka na pijesku je prestala biti rekreacijski sport nego je postala nova olimpijska igra. Odbojka u dvoranama i odbojka na pijesku u Hrvatskoj je sve popularnije. Dva stupa, mreža i lopta su mala sredstva koja su omogućila zaljubljenicima odbojke jednostavan i zabavan rekreacijski sadržaj. Danas gotovo pa i nema turističkog mjesta koji ne posjeduju igrališta i ne organiziraju turnire u odbojci na pijesku. 1995.g. u Puli je organizirana prva Hrvatska odbojkaška akademija, održani su turniri u odbojci na plaži i međusobni rekreativni susreti. Odbojka na plaži se proširila i uzduž Jadranske obale te se može reći da je odbojka u svim oblicima stvorena za rekreaciju, zabavu i igru.

4.4.4. Golf u hrvatskom turizmu

Cilj golfa je pomoću štapova ubaciti lopticu u određenu rupu sa što je moguće manji brojem udaraca. Golf je sport za otvoren prostor. Današnji golf potječe iz Škotske gdje se igrao u 12. i 13. stoljeću. U Edinburghu se 1754.g. javljaju prva pravila golfa, a tada se i osnovao prvi golf klub „Royal and Ancient Club of St.Andrews“. Nakon toga se golf širio po Britanskom otočju, a od 19. stoljeća i po drugim zemljama. Golf je jedan od najrazvijenijih i najpopularnijih sportova u svijetu. Prva svjetska zemlja golfa je SAD, zatim Japan, Kanada i Australija. U razvijenim državama golf predstavlja jednu od najprofitabilnijih djelatnosti u turizmu. Profitabilnost golfa ne izlazi samo iz prihoda od korištenja terena, nego i od proizvodnje opreme, odjeće i obuće. U Hrvatskoj se golf krenuo igrati između dva svjetska rata gdje se tada na Brijunima izgradilo jedno od najljepših i najvećih golf igrališta tadašnje Europe. U Zagrebu, 1929.g., otvoren golf teren s devet rupa. Tijekom rata se golf ugasio te se opet vratio 1990.g. U srpnju 1992.g. šest hrvatskih golf klubova osnovali su Hrvatski golf savez. Zbog velikog interesa i potrebe, kako domaćih tako i stranih korisnika golf terena, u Hrvatskoj se izgradilo terena na različitim lokacijama. Potrebna sredstva za golf su golf teren, klupski objekt, objekti pratećih djelatnosti kao što su ugostiteljski ili trgovački, zatim oprema golf centra i ostali sportski i drugi objekti, a od svega toga najskuplji je golf teren. Projekt golfa traži raznovrsnu strukturu i veliku vrijednost investicija. Standardni golf teren od 18 rupa zahtijeva površinu od 50-60 ha. Poželjno je blago valovito zemljište s dosta šume i vodenih prepreka: potoka, jezera i morske uvale. Lokacije golf terena moraju zadovoljiti kriterije ovisno o vrsti i kategoriji terena. Smještaj terena mora biti u blizini većih urbanih ili turističkih centara te prometno povezane, a na raspolaganju moraju imati najmanje jedan hotel visoke kategorije. Kod makrolokacije golfa u Hrvatskoj, cijelo područje Hrvatske je moguće podijeliti na dva dijela, a to su jadranski pojas i kontinentalni centri. Jadranski pojas obuhvaća Istru, Kvarner, srednji Jadran i južni Jadran, a pod kontinentalnim centrima podrazumijevaju se veća urbana središta Hrvatske kao što su zagrebačka regija, varaždinska i osječka. U razvijenim turističkim destinacijama golf je pronašao svoju široku primjenu.²³

²³ Bartoluci M., Čavlek N.; Turizam i sport, 1998., str. 198-223

4.4.5. Tenis u turističkoj ponudi Hrvatske

Sport i sadržaji sportske rekreacije su važni za razvoj turizma, a ne samo prirodna bogatstva, more i osnovne turističke kapacitete kao što su restorani, hoteli i slično. Tenis je dio turističke ponude. Sedamdesetih godina postojala su travnata teniska igrališta u Zagrebu, Samoboru i drugim mjestima, zatim potkraj stoljeća tenis se počeo razvijati i u Osijeku, Karlovcu, Gospiću, Zadru, Splitu, Ogulinu i Zagrebu. Najstariji podatci o igranju tenisa u našoj zemlji potječu iz 1881.g. i vezani su za Županju. ZKD i HAŠK su bila dva stara i istaknuta društva. Prvo tenisko igralište sagrađeno je u Zagrebu po makadam sustavu prema uputama njemačkog priručnika. 1926.g. je vrlo značajna za povijest hrvatskog tenisa kada je Savez prijavio reprezentaciju za sudjelovanje u najpopularnijem momčadskom natjecanju tenisača Davis cupu. Prvi susret na Davis cupu odigran je 1927.g. u Zagrebu protiv Indije na terenima HAŠK-a. 1930.g. protiv Švedske, Hrvatska odnosi prvu pobjedu u kojoj su glavni igrači bili Franjo Schaffer i Krešimir Friedrich. Najveća pobjeda hrvatskog športa bila je na legendarnoj Šalati u Zagrebu protiv Njemačke reprezentacije u kojoj su glavni igrači bili Franjo Punčec i Dragutin Mitić. Ivan Ljubičić i Mario Ančić, 2005. godine doživjeli su utakmicu koju su njihovi prethodnici samo mogli sanjati. Ušli su u finale Svjetske skupine Davis cupa i u dramatičnom finalu odigranom u Bratislavi pobijedili Slovence 3:2. Hrvatska je 4. prosinca postala 12. država koja je u stoljetnoj povijesti Davis cupa osvojila čuvenu «salataru». Seriju uspješnih nastupa Hrvata na Grand Slam turnirima otvorio je Franjo Punčec koji je dva puta, 1938. i 1939. bio polufinalist Wimbledonu. Naš najveći tenisač svih vremena Splitski Goran Ivanišević tri puta igrao je u finalu Wimbledonu, dva puta u polufinalu, da bi konačno, 2001. godine osvojio turnir kao igrač s pozivnicom. Najveća hrvatska tenisačica svih vremena, Iva Majoli, pobjednica je Roland Garrosa 1997. godine. Na Olimpijskim igrama u Barceloni 1992. godine Goran Ivanišević osvaja brončanu medalju, a zajedno s Goranom Prpićem u parovima također broncu. Isti rezultat ponovili su Mario Ančić i Ivan Ljubičić dvanaest godina kasnije, na Olimpijskim igrama u Ateni 2004. godine kada su također u parovima osvojili brončanu medalju.²⁴

²⁴ Ružić B.: Povijest tenisa u Hrvatskoj,

4.4.6. Sportovi na vodi i turizam

Hrvatska ima izuzetno razvijenu sportsku scenu. Zemlja koja ima more, turistima bi trebala pružiti nešto više od mora, vode i sunca. Turisti traže razne sadržaje, a ne samo one koje ima priroda pruža. Ono nešto što se uz sunce, more i vodu može pružiti to su plivački sportovi koji bi mogli biti interesantni u turizmu. Sa plivačkim programom bi se obogatila turistička sportska ponuda. Plivanje kao osnovni vodeni sport zastupljeno je u svim dijelovima Hrvatske. Vaterpolo je jedan od najtrofejnijih sportova, a hrvatska vaterpolska reprezentacija kontinuirano osvaja odlične rezultate na međunarodnim takmičenjima. Ovaj timski sport popularan je među svim generacijama, kako među sportašima, tako i među navijačima. Prvi jedriličarski klub je osnovan 1976. godine. Veslanje je sport s dugom tradicijom u Hrvatskoj i jedan od najuspješniji sportova po broju medalja osvojenih na Svjetskim veslačkim prvenstvima i Olimpijskim igrama. Kristalno čisto Jadransko more privlači veliki broj rekreativaca koji vole isprobavati nove avanture, a ponuda vodenih sportova je veoma bogata i raznovrsna. Windsurfing, wakeboarding, kitesurfing, skijanje na vodi adrenalinski su sportovi koji će oduševiti i najzahtjevnije. Windsurfing je jedinstvena kombinacija surfanja i jedrenja. Valovi se hvataju uz pomoć daske s jedrom, a brzine kojima se sportaši kreću dostižu i 80 km/h. Ovo je i olimpijski sport, a natjecanja se odvijaju u nekoliko disciplina, i to slalomu, jahanju na valovima, kurs utrkama i slobodnom stilu. Kitesurfing je osmišljen osamdesetih godina, a kombinacija je surfanja i letenja zmajem. Ovaj sport je savršena kombinacija vodenog sporta i sporta u zraku. Zaljubljenicima u adrenalinske sportove kitesurfing pruža jedinstveno uzbuđenje koje je moguće iskusiti i na hrvatskoj obali. Adrenalinski sportovi nose sa sobom i dozu opasnosti, pa je potrebno, prije svega, biti u odličnoj fizičkoj spremi i poznavati svoje granice prije upuštanja u bilo koji ekstremni sport²⁵

²⁵ Big-blue-sport: Vodeni sportovi u Hrvatskoj

5. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

5.1. Kontinentalni dio Hrvatske

Na Kontinentalnoj regiji nalaze se brojne biciklističke staze, planinarski putovi, staze za jahanje, rijeke na kojima je moguć ribolov, ali i rafting, kajaking i kanuing, šume za lov i vožnju quad-vozilima, teniski i golf tereni i ostala sportska infrastruktura. Hrvatska je bila poznatija kao gospodarska zemlja, zemlja sa puno poljoprivrede i iste primarne djelatnosti. Kontinentalni dio Hrvatske je bio zadužen za poljoprivredu, šumarstvo i stočarstvo te je Slavonije bila poznata kao „žitnica Europe“, no to je bilo vrijeme za vrijeme Jugoslavije.

Nakon Jugoslavije i Domovinskog rata, Hrvatska je prešla sa gospodarstva na turizam. Na društvenim mrežama i sličnim izvorima se malo priča o zelenoj regiji, više se oslanjaju na Jadran, Dubrovnik i Istru. Kako se malo ističe zelena regija tako se i slabo ističe sportski turizam kao oblik turizma koji produljuje turističku sezonu te donosi dodatne prihode. Hrvatska broji dosta međunarodnih uspjeha sportaša, klubova i reprezentacija.

Prirodni turistički resursi relativno su skromni, međutim to područje ima određene prednosti u razvoju sportsko-rekreacijskih aktivnosti i razvoju turizma uopće. Planine (Kalnik, Psunj, Papuk, Plešivica, Samoborska gora), park-šume (na primjer, Medvednica), specijalni rezervati (Kopački rit, Lonjsko polje) te rijeke (Sava, Drava, Dunav, Kupa, Mrežnica, Dobra, Korana, Lonja) imaju, uglavnom, regionalno turističko-izletničko značenje. Prirodni i turistički resursi pružaju dobre uvjete za niz sportsko-rekreacijskih aktivnosti, posebno ribolova, kupanja, veslanja i raftinga na rijekama i jezerima. Ravničarski prostori omogućuju bavljenje brojnim sportovima kao što su nogomet i mali nogomet, odbojka, rukomet, ragbi, golf, šetnje i planinarenje blagim nagibima planinskih uzvišenja, te jahanje ili trčanje u slikovitoj prirodi (Bartoluci i Čavlek, 2007).

U Bjelovarsko-bilogorska županiji se nalazi šest jahačkih klubova od kojih svaki nudi rekreacijsko jahanje. Imaju stazu „Pisanička eko-etno staza“ te jahačke staze po Papuku i Bilogori. Također se u Bjelovaru nalaze i bazeni na kojima je moguće plivanje, boćanje, rekreacija, odbojka, košarka, mini golf itd. Kod Daruvarskih toplica se nalazi i poznati sportsko-rekreacijski centar Veliki Grđevac i termalni vodeni park „Aquae Balissae“ gdje se mogu

pronaći i cikloturističke rute i staze. Ističu se: „Bilogorska ruta“, „Županijska kružna ruta“, „Vinogradarska ruta“, „Sajamska ruta“, „Lonjsko polje – Balaton“, biciklistička ruta „Oko Čazmanskog kaptola“, „Spring route“ koja povezuje izvore termalne vode u Daruvaru i izvore pitke vode u Siraču i posljednja „Kapelska ruta“.²⁶ Lov i ribolov također su poznate rekreacije. Brodsko-posavska županije je sportsko središte. Na području postoje četiri lovišta: Radinje, Međustrugovi, Psunj i Sjeverni Dilj, zatim biciklističke rute koje su podijeljene u tri područja: zapadni (Nova Gradiška), središnji (Slavonski Brod) i istočni (Slavonski Brod istok) dio. Moguće je pronaći 15-ak ruta koje su protežu kroz nizinske dijelove i brdsko-šumska područja. Također postoji i dio za paintball, ranč za jahanje, vožnja biciklom i pješačenje itd.

Grad Zagreb pruža najveću infrastrukturu sportskog turizma. Bundek, Jarun, Mladost, Šalata i Maksimir su sportsko-rekreacijski centri na kojima je moguće trčanje, hodanje, bicikljanje, odbojka na pijesku, veslanje i ostale sportske aktivnosti. sedam sportskih dvorana s brojnim sportskim događanjima i tri stadiona privlači veliki broj sportaša, rekreativaca i sportskih gledatelja. Osim sportskih dvorana, u Zagrebu postoji i osam bazena namijenjenih i sportašima i rekreativcima i tri klizališta. Zagrebački velesajam iskorišten je za brojne sportske aktivnosti čije su hale prenamijenjene u multifunkcionalne dvorane. Tu se mogu pronaći „Escape Room“ koji se nalazi na više lokacija u gradu, „Laser Tag“ arena, „Flyme.world“ vertikalni zračni tunel, fitness i gym dvorane, teniski tereni i dvorane za slobodno penjanje. U blizini Zagreba je i Medvednica na kojoj se nalazi 72. pješačke staze, skijaške staze u duljini od 4 kilometra i nekoliko staza za spuštanje biciklom, tzv. downhill, paintball poligon i mogućnost za skydiving i paragliding. U Karlovačkoj županiji pretežno je fokusirano na jahanje, također u Novakima Lipničkim kod Ribnika postoje tereni za mali nogomet, košarku, badminton, odbojku i stolni tenis, zatim je streličarstvo dosta poznato, rafting i kajaking na rijekama.

Staze po Žumberačkom gorju i Petrovoj gori, šetnice uz karlovačke rijeke, uz jezero Sabljake, te šumom Kozjača dio su sportske infrastrukture Karlovačke županije.²⁷ U Krapinsko-zagorskoj županiji, sportska infrastruktura ne razlikuje se značajno od prethodnih područja. Pješačke staze Tuhelja: „Trasirana staza Dubrovčan – Tuheljske Toplice“, Trasirana kružna

²⁶ Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/turisticka-ponuda/>

²⁷ Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije: <http://www.podravinaiprigrorje.hr/default.asp>

staza oko Tuheljskih Toplica“ i kraća i duža „Kružna staza Tuheljske Toplice“, potom planinarske obilaznice Marije Bistrice i „Toplički pješački prsten“ kod Krapinskih Toplica.

Jedna od najzelenijih županija je Požeško-slavonska koja obiluje stazama za planinarenje, biciklizam, šetanje i trčanje. Istraživanje planina moguće je s jednim od šest planinarskih društava na ovom području. Za avanturiste, u županiji je moguć obilazak područja kroz paragliding u paragliding klubu „Rotor“ u Pakracu ili s letačkim klubom „Bumbar“. Za bicikliste, u županiji postoji 31 biciklistička ruta, od kojih su neke po nizinama poput „Zlatna dolina – Požeška kotlina“, a neke po planinama poput „Papučka stotka“ ili „Požeška gora – Sveti Vid“. Na području Virovitičko-podravske županije postoje 32 lovišta. Lovišta su podijeljena na brdsko-planinska lovišta na obroncima Bilogore, Papuka i Krndije, a nizinska lovišta uz tok rijeke Drave. Uz to, ova lovišta smatraju se među najbogatijim u Hrvatskoj, a obiluju jelenima, divljim svinjama, fazanima i zečevima.

Vukovarsko-srijemska županija jedina je županija koju okružuju dvije od tri najveće hrvatske rijeke, te uz svaku od njih postoje šetnice. Uređena teniska igrališta u Vinkovcima, Vukovaru i Županji, golf tereni u Iloku, fitness centri, 11 konjičkih klubova i centara sa svojim stazama za jahanje, dva aerokluba za rekreativno letenje, adrenalinski park u Cerni s različitim sadržajem, samo su dio sportske infrastrukture na području.

5.2. Gorski dio Hrvatske

Gorski kotar nije samo manje razvijena turistička destinacija u Primorsko-goranskoj županiji već je i među gospodarski najnerazvijenijim regijama Hrvatske. Strateški plan razvoja turizma Kvarnera 2016. – 2020. pozicionira Gorski kotar kao jedno od slabije razvijenih područja ne samo u županiji već i u Hrvatskoj. Područje Gorskog kotara administrativno obuhvaća tri grada (Delnice, Čabar i Vrbovsko) te šest općina (Brod Moravice, Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora i Skrad). U tom području postoje mnogi sportski sadržaji, većinom za sport na otvorenom i rekreacijske aktivnosti. Najvažniji sportski sadržaji su Višenamjenska dvorana i klizalište u Delnicama, staze za skijanje i sanjkanje Čelimbaša (Mrkopalj), Petehovac (Delnice) i Rudnik (Čabar, nije u funkciji), skijaški centar Begovo Razdolje sa skijaškim spustom Klobučarev vrh te nordijski i biatlon centar Vrbovska poljana (Mrkopalj), nordijski i biatlon centar Zagnajna (Mrkopalj), sportska dvorana i bazen (Delnice), te Regionalni sportsko-turistički centar Platak. . Mnoge se aktivnosti odvijaju u prirodi, među njima je sportski

ribolov na rijekama i jezerima, paragliding, trekking, trail, orijentacijsko trčanje itd. u Gorskom kotaru postoje 83 različita sportska događanja svrstana u 29 sportskih aktivnosti, među kojima su najviše zastupljene rekreativne aktivnosti i aktivnosti koje se odvijaju u prirodi na otvorenom. Većina od događanja temelji se na sedam najpopularnijih aktivnosti: brdski biciklizam, sportski ribolov, sanjkanje, planinarsko pješaćenje, kros-trčanje, trail trčanje i skijanje.²⁸

5.3. Jadranska obala

Jadranska makro regija najvažnija je turistička destinacija Hrvatske. Odmor, relaksacija na moru, sport, rekreacija i fitnes glavni su motivi dolaska domaćih i stranih turista u destinacije ove makroregije. Odlični uvjeti za plivačke aktivnosti i skijanje na vodi, jedrenje na dasci, ronjenje, vaterpolo, nautiku i jedrenje na raznim vrstama plovila, a u zimskim mjesecima za razvoj zdravstvenog turizma uz specifične oblike sportsko-rekreacijskih aktivnosti (Bartoluci i Čavlek, 2007). Sportski i pustolovni turizam uključuje npr.; ronjenje, kajaking i kanuing, rafting, adrenalinske sportove, lov, ribolov i zimske sportove te sportske pripreme. "Ronilačke lokacije koje su u Jadranu najatraktivnije sigurno su podvodni zidovi i grebeni, podmorske špilje i olupine brodova i zrakoplova. Dalmacija leži na tzv. krasu ili krškom terenu, prepunom procijepa, špilja, jama i kanala."²⁹ Neke od najboljih lokacija za ronjenje su Mali Ćutin (Kampor), Katedrala (Mali Lošinj), Kampanel (Sali), VodnjakKampanel (Hvar), Vrulja (Brela) itd. Što se tiče najvećih letačkih pustolovina u Hrvatskoj, najistaknutije se nalaze u Zadru, Hvaru i Lošinju. Obalni dio se smatra pokretačem sportskog turizma u Hrvatskoj zbog povoljnijih klimatskih uvjeta i bogatstva prirodnih resursa jer aktivniji odmor privlači veći broj turista. Područje obalne regije ima visoku ponudu velikog izbora vodenih sportova kao što su: windsurfing, rafting, skijanje na vodi, ronjenje u kristalno čistim vodama Jadranskog mora, climbing, vožnje kajacima i kanuima, padobranstvo i sl. te svaku od njih turist izabere prema svojim okolnostima. Hrvatska broji preko tisuću otoka koja su dovela Hrvatsku među pet vodećih europskih destinacija kajaka na moru te dovode mnoge turiste kajakaše u Hrvatsku. Takav oblik turizma je razvijen najviše na području Dalmacije i to oko Zadra i Splita. Također je Dalmacija poznata i kao ronilačka destinacija, a najviše se ta vrsta sportskog turizma privlači

²⁸ Ponuda sportskog turizma u gorskom kotaru (hrvatska) – analiza i moguće preporuke za pružatelje usluga: <https://hrcak.srce.hr/161381>

²⁹ Jezera: <http://jezera-cruising.com/hr/posebna-ponuda-krstarenje/jedrenje/podvodne+%C5%A1pilje>

turiste na Kvarner i duž cijele Dalmacije. Jedrenje na dasci je jedna od poznatijih vrsta sportskog turizma u Dalmaciji, vjetrovi poput maestrala, bure i juga omogućavaju turistima uživanje u windsurfingu.³⁰

5.4. Zimski sportski turizam u Hrvatskoj

Hrvatska obiluje atraktivnim domaćim destinacijama kao što Skijalište Platak, Sljeme, Čelimbaša i Tršće. Također, najveće goransko skijalište Čelimbaša u mjestu Mrkopalj smatra se skijalištem sa najvećim potencijalom u Gorskom kotaru zahvaljujući odličnoj prometnoj signalizaciji koja omogućava jednostavan put do njega te solidnim smještajnim kapacitetima za turiste. Razvoj zimskog i planinskog turizma u Hrvatskoj složeniji je i osjetljiviji proces koji je puno zahtjevniji u odnosu na razvoj primorskog turizma. Kod zimskog i planinskog turizam u Republici Hrvatskoj, Gorski kotar se ističe sa svojim klimatskim i geografskim obilježjima jer ima veliki broj planina s preko 1000 metara nadmorske visine i nekoliko njih preko 1500 metara nadmorske visine te obuhvaća područje između Like i Slovenije, Jadranskog mora i Panonskog niskog Pokuplja. U turističkoj ponudi označavaju ga bogata lovna područja, planinski putevi i vrhunci za planinare te neki od skijaških centara od kojih je najveća i najpoznatija Bjelolasica. Na Bjelolasici se nalazi i Olimpijski centar, koji u sebi ima i smještajne jedinice. Bjelolasica je osigurana i van zimske sezone, budući da su u toplijem dijelu godine u ponudi i nogometni teren s atletskom stazom, te sportska dvorana koja može služiti sportašima za pripreme i treninge. Tijekom zimskih mjeseci Bjelolasica nudi: skijanje, školu skijanja, sanjkanje, skijaško trčanje te planinarenje i alpinizam na Kleku, Bijelim i Samarskim stijenama (Bartoluci i Čavlek, 2007). Velebit koji je smješten između Like i Jadranskog mora i pruža se od sjeverozapada prema jugoistoku Hrvatske, dug je oko 165 kilometara (Ministarstvo turizma, 2006). Za mnoge Zagrepčane i stanovništvo iz okolice, Sljeme je uobičajena vikend destinacija i popularno izletišta. Zahvaljujući brojnim uređenim stazama, planina nudi mogućnosti planinarenja i vožnje biciklima, a kada padne snijeg, posjetitelji dolaze i zbog skijanja i sanjkanja.

³⁰ Windsurfing – Top 10 najatraktivnijih lokacija u Hrvatskoj: <https://www.mojsmjestaj.hr/upoznaj-hrvatsku/windsurfing-u-hrvatskoj>

5.5. Ljetni sportski turizam u Hrvatskoj

Ljetni sportski turizam daje najveći razvitak i to prvenstveno na moru, ali i na rijekama, jezerima i planinama. U hrvatskoj je ovakav oblik rekreacije najviše prisutan kroz sport i aktivnosti provedene u sklopu termalnih kupališta kao što su Bizovačke i Tuheljske toplice. Uz medicinsku sportsku rehabilitaciju, također je izuzetno prisutno orijentacijsko hodanje i trčanje, biciklizam, skijalište na stajaćim vodama (na sajlu), jahanje, te organizirani turniri u rukometu i odbojci na pijesku. Ono čime pogoduje Hrvatska je činjenica da ljetni sportsko-rekreacijski turizam ne ovisi nužno samo od primorske obale nego i od aktivnosti vezanih za unutrašnji dio zemlje. U ljetnim mjesecima neobuzdane rijeke smiruju svoj tok i postaju idealne za veslanje u kanuu ili kajaku. U Hrvatskoj postoji duga i uspješna tradicija ovog sporta. Najpoznatiji natjecatelj u kajaku bio je višestruki svjetski prvak i olimpijski pobjednik Matija Ljubek. Među "top 10" ronilačkih lokacija smjestili su se:

1. BaronGautsch, greben, olupina, flora i fauna; Rovinj
2. Mali Ćutin, zid, flora i fauna; Kampor
3. Katedrala, flora i fauna, špilja; Mali Lošinj
4. Kampanel, greben, flora i fauna; Sali
5. VodnjakKampanel, zid, greben, flora i fauna; Hvar
6. Vrulja, zid, flora i fauna, špilja; Brela
7. Bijelac, flora i fauna, špilja; Zaklopatica
8. Lenga, zid, greben, flora i fauna; Pomena
9. Mrkanjac, zid, flora i fauna; Cavtat
10. Kaiser Franz Josef, olupina, flora i fauna; Molunat

Godinama postojanja Croatia Open se utemeljio kao jedan od najprestižnijih natjecanja u svojoj klasi u svjetskom profesionalnom tenisu. Svjetska slava hrvatskih igrača zajedno sa ATP turnirima u velikoj su mjeri doprinijeli popularnosti tenisa u Hrvatskoj. Najuspješniji

hrvatski tenisač svih vremena je Goran Ivanišević, koji je desetak godina bio u svjetskom vrhu, što je okrunio pobjedom u Wimbledonu. Sadašnji je najbolji hrvatski igrač Marin Čilić, a osim njega su vrhunski igrači Ivo Karlović, Ivan Dodig i Borna Ćorić.

6. ANALIZA SPORTKO-REKREACIJSKE TURISTIČKE PONUDE TURIZMA ISTRE

Istarski poluotok najveći je jadranski poluotok smješten u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora. Predstavlja područje koje je s tri strane okruženo morem i dijele ga tri države: Italija (vrlo malen dio), Slovenija (sjeverozapadni dio poluotoka) i Hrvatska kojoj pripada 90% površine poluotoka i to njegov zapadni dio. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji i predstavlja oko 4,98% ukupne površine Republike Hrvatske. Istra se nalazi u blizini velikih emitivnih tržišta kao što je Italija, Njemačka i Austrija. Poluotok je također prepoznat po multikulturalnosti, gastronomiji, tradiciji, bogatoj povijesti i čistoj prirodi i moru što uvelike pogoduje njezinom turističkom razvitku. Međutim da bi se poboljšao turistički ugled koji ima mnogo potencijala potrebno je proširiti turističku ponudu izvan granica sadašnjeg shvaćanja turizma u Hrvatskoj koji se samo vrti oko „sunca i mora“.

Istarska županija jedna od privlačnijih destinacija u Europi posebno zbog svog geografskog položaja. Osnovna komparativna prednost razvoja turizma Istre nalazi se u njezinom povoljnom geografskom položaju. Naime, uz odgovarajuće prometne veze ona predstavlja najbliži izlaz na toplo more za područje Srednje Europe.

Istarski je reljef dosta šarolik. Blago valoviti reljefni oblici uzdižu se prema središnjem dijelu poluotoka i planinskih masiva Čičarije i Učke na sjeveroistoku. Upravo su ova dva planinska masiva prostorom brojnih programa koji uključuju sportske i sportsko-rekreacijske aktivnosti poput: pješaćenja, biciklizma, speleologije te sportskog penjanja. Jedna od popularnijih aktivnosti je ronjenje koje je zbog temperatura mora moguće praktično tijekom cijele godine te ne čudi što u Istri ima preko 40 ronilačkih centara. Turistički je najznačajnija rijeka Mirna, a i vodom najbogatija istarska rijeka, a služi za brojne programe poput kajakaštva, vožnje kanuom i sl.

Prema istraživanju Instituta za turizam (Zagreb, 2014.) turisti koji posjećuju Istarsku županiju odredili su sljedeće aktivnosti kao najviše korištene za vrijeme boravka u Istri: najčešće se bave sljedećim sportsko-rekreacijskim aktivnostima:

- plivanje 99 %
- šetnje u prirodi i pješaćenje 82,5 %
- ronjenje 20,6 %
- sportovi na vodi (jedrenje, jedrenje na dasci, skijanje na vodi) 23,2 %
- vožnja biciklom 45,3 %
- tenis 24,4 %
- avanturistički sportovi 10,9 %
- planinarenje 10,4 %
- golf 9,8 %
- jahanje 6,60 %.

Boćanje također ima velik broj sportsko-rekreacijskih objekata, što zbog tradicije boćanja u Istri što zbog jednostavnosti izgradnje samih terena. Kod sportsko-rekreacijskih objekata po gradovima može se zaključiti kako Pula, Rovinj i Umag imaju najveći broj teniskih terena, dok je u Poreču zastupljenija ponuda otvorenih i zatvorenih bazena.³¹

6.1. Sportsko-rekreacijske ponude Istre

Sastavni dio turističke ponude čini i sportsko-rekreacijska ponuda koja, kao i turistička, mora biti prilagođena zahtjevima i željama korisnika. fokusirana je na više različitih turističkih destinacija, od kojih se najviše ističu gradovi Pula, Poreč, Rovinj i Umag.

³¹ Blažević, I. (1987). P0ovijest turizma Istre i Kvarnera. Rijeka: "Otokar Keršovani"

Tablica 1. Tablica sportsko-rekreacijskih objekata u Istri

SPORTSKO-REKREACIJSKI OBJEKTI	PULA	POREČ	ROVINJ	UMAG	UKUPNO
Polivalentna igrališta	3	4	2	9	18
Tenis tereni otkriveni	35	4	35	60	134
Tenis tereni natkriveni	1	1	4	4	10
Boćališta	1	1	5	22	29
Mini golf	2	3	4	3	12
Golf igrališta	1	1	0	1	3
Zabavni parkovi	4	1	0	1	6
Bazeni otvoreni	3	17	10	10	40
Bazeni zatvoreni	2	7	5	5	19
Pješačke staze	13	/	4	/	/
Trim staze	2	0	3	2	7
Biciklističke staze	6	/	4	/	/
Ostalo	0	0	0	25	25

Promatrajući ukupan broj sportsko-rekreacijskih objekata po gradovima može se zaključiti kako Pula, Rovinj i Umag imaju najveći broj teniskih terena, dok je u Poreču zastupljenija ponuda otvorenih i zatvorenih bazena. Grad Umag, osim objekata navedenih u anketi, u

ponudi ima i desetak nogometnih terena, više polivalentnih dvorana, terena za odbojku na pijesku, streljačku dvoranu, dvoranu za stolni tenis, poligone za bicikle, rolere i sportsko jedriličarske i ribolovne platoe.

Sadržaji koji se nude posjetiteljima najvećim su dijelom vezani uz ljetne aktivnosti na moru, poput ronjenja, ribolova, jedrenja i odbojke na pijesku. Tenis je, kao sportsko-rekreacijska aktivnost, veoma zastupljena što se podudara s postojanjem brojnih teniskih terena. Lako dostupne aktivnosti poput pješaćenja, planinarenja, biciklizma uvijek su aktualne i zastupljene u ponudi svih gradova. Prema Ružić (2011), pješćake staze većinom se nalaze u unutrašnjosti Istre, te se osim pješćaćenja, vožnje biciklom ili trćanja mogu koristiti i za jahanje. Ljubiteljima vožnje biciklom nudi se preko 430 kilometara uređenih staza koje vode sa zapadne na istoćnu obalu istarskog poluotoka. U Istri se nalaze četiri konjićka centra: ranć Barba Tone, ranć Goli vrh, konjićki centar Juricanija i klubovi Ćićarija i Castelum. Speleolozi mogu birati između 1500 jama, a s obzirom da je Istra nastala na krškom terenu koji je prepun podzemnih špilja i jama ta će se brojka znatno povećavati. Raspoloživi fitnes i wellness programi najvećim se dijelom nalaze unutar hotelskih kompleksa. Najraznovrsniju ponudu imaju hoteli Diamant u Poreću, te Sol Umag i Sol Koralj u Umagu (Škorić, 2006). Postoji osam paragliding startova, a najpoznatiji je Raspadalica, koja se osim za letenjemože iskoristiti i za planinarenje, slobodno penjanje, speleo-avanture, brdski biciklizam, orijentaciju u prirodi i paintball koji predstavljaju novi vid aktivnosti.

Jedne od najposjećenijih sportskih atrakcija u Istri su:

- Iznajmljivanje bicikla u Raklju, Rakalj
- Pula, Go kart vožnja, Pula
- Bicikliranje i degustacija vina, Rakalj
- Vikend ronjenje, Marina Veruda, Pula
- Safari kayakom u špilje. Školjić Bay , Rt Kamenjak, Premantura
- Istraživanje špilje kayakom, Pula
- Adventure park puni program, Lungomare, Pula

Teniski se tereni nalaze na dvanaest lokacija: Umag, Novigrad, Poreč, Kaštelir, Vrsar, Funtana, Rovinj, Pula, Medulin, Ližnjan, Pazin i Rabac. Istra raspolaže sa sedam golf terena koji uključuju područje Umaga, Poreča, Pule, Fažane i Tara. Lov je sportski oblik turizma vrlo razvijen u Istri u kojoj se nalazi 46 lovišta i 37 lovačkih društava. Od mjeseca listopada do mjeseca siječnja u svim je lovištima Istre dozvoljen lov na šljuku.

6.2. Prirodno geografski elementi i faktori kao osnova za razvoj sportsko rekreacijskog turizma u Istri

Najvažnija komparativna prednost razvoja turizma Istre je u njezinom povoljnom geografskom položaju. Istarski poluotok najveći je jadranski poluotok smješten u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora. Najbliži je dio Mediterana kojemu gravitira veliki dio srednje Europa, koja predstavlja glavno emitivno turističko tržište. Ta blizina je vrlo važna za Istru, jer oko 70 % međunarodnih turista u Hrvatsku dolazi automobilom. Predstavlja područje koje je s tri strane okruženo morem i dijele ga tri države: Italija (vrlo malen dio), Slovenija (sjeverozapadni dio poluotoka) i Hrvatska kojoj pripada 90% površine poluotoka i to njegov zapadni dio. Nalazi se na pola puta između ekvatora i sjevernog pola i predstavlja most koji povezuje srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim (Istarska županija, 2005.).

Povoljna sredozemna klima sa toplim i suhim ljetima, blagim zimama te klimatski povoljnim proljećima i jesenima, Istru čine idealnom destinacijom za bavljenjem sportsko-rekreacijskim aktivnostima tijekom čitave godine. Najniže temperature u siječnju iznose 5-9°C, a najviše su u kolovozu i iznose 22-25°C. Najniže temperature mora su u ožujku 9.3-11.1°C. U kolovozu su najviše temperature mora koje iznose 23.3-24.1°C.

Dužina obale poluotoka Istra, zajedno s otocima i otočićima, iznosi oko 539 km. Dužina obale poluotoka Istra, zajedno s otocima i otočićima, iznosi oko 539 km³⁰. Zapadna obala sa zaljevima i otočićima je razvijenija od istočne. Zbog manje dubine, more se prije zagrije nego na južnom dijelu Jadranskog mora, pa sezona sportova na vodi započinje ranije.³²

Klimatski uvjeti (prema Istarska županija, 2005.) prisutni na ovome području čine njezinu klimu vrlo povoljnom za turistička kretanja. Priobaljno područje karakterizira mediteranska klima koja se postupno mijenja prema unutrašnjosti gdje prelazi u kontinentalnu. Ovo je osobito važno

³² <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=263>

za provođenje sportsko-rekreacijskih aktivnosti. Neke od aktivnosti sportske rekreacije koje se mogu razvijati ovisno o navedenim uvjetima su: jedrenje, tenis i pješaćenje". (Bilen&BuCar, 2002:889).

Istarski je reljef dosta šarolik. Blago valoviti reljefni oblici uzdižu se prema središnjem dijelu poluotoka i planinskih masiva Čičarije i Učke na sjeveroistoku. Upravo su ova dva planinska masiva prostorom brojnih programa koji uključuju sportske i sportsko-rekreacijske aktivnosti poput: pješaćenja, biciklizma, speleologije, trekínga te sportskog penjanja.

Trećina istarskog poluotoka nalazi se pod šumama sto pruža mogućnosti za uređenja izletišta, organiziranja lovnog turizma, ali i brojnih rekreativnih mogućnosti koje proizlaze iz fizioloških funkcija biljnog svijeta.

Na istarskom području nalazi se i jedan od osam hrvatskih nacionalnih parkova, a to je otočje Brijuni te park prirode Učka. Najznačajnija prirodna znamenitost Istarske županije je Nacionalni park Brijuni, a ostale prirodne atrakcije su zaštićeni krajolik Kamenjak, park prirode Učka, park šuma Zlatni rt i zaštićeni krajolik Limski zaljev.

Istra obiluje brojnim zanimljivostima koje predstavljaju osnovu za razvoj zaista raznovrsne ponude sporta i rekreacije u razvoju turizma. Većina ih se i koristi upravo u turističke svrhe.

Zahvaljujući prirodnoj osnovi Istra je idealno mjesto za razvoj različite sportske i rekreacijske ponude u turizmu i aktivnog-outdoor turizma, kao što su cikloturizam, trčanje, trekíng i trail utrke, te sportsko penjanje-climbing.³³

³³ Škorić S.; SPORTS TOURISM AND ITS IMPACT ON TOURISM DESTINATIONS - THE CASE OF ISTRIA

7. ZAKLJUČAK

Hrvatska ima veliki potencijal za sportski turizam koji mobilizira brojne ljude diljem svijeta. Svaki čovjek ima svoju potrebu za određenom aktivnošću te Hrvatska nudi razne sportske sadržaje za raznolike ljude i njihove zahtjeve. Turizam i sport su dva pojma koja su dosta povezana i danas su među najmoćnijim ekonomskim pokretačima snaga društva. Turistima je odmor i bavljenje sportom, rekreacija itd. Turisti ne gledaju samo gdje će se smjestiti, u koji restoran ili klub izaći, te sadržaje će u bilo kojoj destinaciji pronaći, njih najviše zanimaju destinacije sa raznolikom ponudom u određenoj destinaciji.

Današnja ponuda u Hrvatskoj je većinom zasnovana na moru i suncu na Jadranskoj obali, a kontinentalni dio je dosta zanemaren, dok u kontinentalnom dijelu ima dosta sadržaja te je potrebno raditi na razvijanju kontinentalnog dijela za jačanje turističke ponudu Hrvatske. U radu je navedeno koje sve sadržaje koji dio Hrvatske ima, od Kontinentalne do Gorske i Jadranske Hrvatske. Kontinentalna Hrvatska je bogata prirodnim resursima, kulturno-povijesnim znamenitostima, ribnjacima, poljoprivrednim i vinorodnim područjima te termalnim izvorima, koji pružaju mogućnost za razvoj različitih oblika selektivnog turizma kao što su sportsko-rekreacijski, zdravstveni, izletnički, lovni, ribolovni, ekološki i drugi. Sportsko rekreacijski sadržaji mogu privlačiti turiste tijekom cijele godine, a ne samo preko ljetne sezone.

Hrvatska svake godine broji sve veći porast, a takav napredak uključuje i selektivne oblike. Ulaganjem i pružanjem, adekvatnih usluga turistima će učvrstiti stalne i uvesti nove sportske atrakcije u svim hrvatskim regijama.

Sportski turizam bilježi sve veći godišnji rast, a ljudi shvaćaju popularnost ovog oblika turizma kao zdravstveni efekt aktivnog provođenja godišnjeg odmora i tako današnji sportski turisti motivirani su sportom kao glavnim razlogom putovanja.

Bit sportskog turizma je u motivaciji da se turist sportaš zabavi, relaksira, rekreira, vodi brigu o zdravlju, reducira stres ili je samo u potrazi za atraktivnim uzbuđenjima.

LITERATURA:

Popis knjiga:

1. B Čavlek N., Bartoluci M., Prebežac D., Kesar O.: TURIZAM – Ekonomske osnove i organizacijski sustav, 2011.g.
2. J. Gržinić., Uvod u turizam- povijest, razvoj, perspektive, Pula 2019.g.
3. Bartoluci M., Čavlek N.; Turizam i sport, 1998.g.
4. Rabičić B.; Selektivni oblici turizma, 2013.g.
5. I. Begović, " Selektivni oblici turizma", Sveučilište Sjever, 2016.g.
6. Geić, S., Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu 2011.g.

Internetski izvori:

1. Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>
Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (pristupljeno 08. 06. 2021.)
2. UNWTO technical manual: Collection of Tourism Expenditure Statistics. World Tourism Organization. 1995.
2. Marketinški pristup selektivnim oblicima turizma na primjeru Zadarske županije: [view \(unizd.hr\)](http://unizd.hr) (pristupljeno 08.06.2021.)
3. Kratka povijest turizma u Hrvatskoj: <https://www.cimerfraj.hr/aktualno/povijest-turizma-hrvatska> (pristupljeno 08.06.2021.)
4. Sportski turizam u Hrvatskoj; [view \(unipu.hr\)](http://unipu.hr), (pristupljeno 08.06.2021.)
5. Razvoj sportskog turizma,
6. <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A5245/datastream/PDF/view>
7. Stanković N.; Sportski turizam i wellness, Evropski univerzitet Brčko distrikt
8. „What's a Running Tour? FrequentlyAskedQuestions | 360RunningBarcelona".
360runningbarcelona.com - Retrieved 2018-02-19.
9. Tourism and hospitality management, Vol. 1 No. 2, 1995.

10. Petrović M., Knezović D., Todorović M.; Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva
11. Stanje i mogućnosti sportskog turizma u Hrvatskoj: primjer odbojke: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/efst:591> (pristupljeno: 09.06.2021)
12. Ružić B.: Povijest tenisa u Hrvatskoj
13. Big-blue-sport: Vodeni sportovi u Hrvatskoj
14. Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/turisticka-ponuda/>
15. Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije: <http://www.podravinaiprigrorje.hr/default.asp>
16. Ponuda sportskog turizma u gorskom kotaru (hrvatska) – analiza i moguće preporuke za pružatelje usluga: <https://hrcak.srce.hr/161381>
17. Jezera: http://jezera-cruising.com/hr/posebna-ponuda_krstarenje/jedrenje/podvodne+%C5%A1pilje
18. Windsurfing – Top 10 najatraktivnijih lokacija u Hrvatskoj: <https://www.mojsmjestaj.hr/upoznaj-hrvatsku/windsurfing-u-hrvatskoj>
19. Blažević, I. (1987). Povijest turizma Istre i Kvarnera. Rijeka: "Otokar Keršovani"
20. Škorić S.; SPORTS TOURISM AND ITS IMPACT ON TOURISM DESTINATIONS - THE CASE OF ISTRIA

SAŽETAK

Turizam je skup odnosa i pojava koja proizlazi iz kretanja turista izvan svog domicila duže od 24 sata uz uvjet da ne ostvaruju zaradu tim kretanjem.

Turizam i sport ne samo da su postali dvije vrlo popularne, globalne, društvene aktivnosti koje su se izrazito razvile od dvadesetog stoljeća do danas, već su obje aktivnosti postale dio naše globalne kulture. Turizam i sport međusobno su povezane društveno ekonomske pojave. Selektivni oblik sportski turizam obuhvaća za motiv putovanja sport. Sportska aktivnost je sve češći razlog odmora, ali i načina života današnjeg čovjeka. Sportski turizam zato obuhvaća uloge korisnika od vrhunskih sportaša, rekreativaca do pasivnih gledatelja. Rekreacija i aktivnosti u slobodno vrijeme postali su glavni motivi turističkih putovanja što dovodi do zaključka da je putovanje na odmor postalo dio životnog stila svakog pojedinca.

Ponuda sportsko-rekreacijskih sadržaja u gospodarski najrazvijenijoj regiji Hrvatske, Istri, fokusirana je na više različitih turističkih destinacija, od kojih se najviše ističu gradovi Pula, Poreč, Rovinj i Umag. Sadržaji koji se nude posjetiteljima najvećim su dijelom vezani uz ljetne aktivnosti koje se odvijaju na moru, a uključuju ronjenje, ribolov, jedrenje i odbojku na pijesku. Tenis je, kao sportsko-rekreacijska aktivnost, izuzetno zastupljena što se podudara supostojanjem brojnih teniskih terena, ali i popularnošću teniskog turnira u Umagu koji se tradicionalno odvija svake godine, dovodeći najbolje svjetske tenisače, a samim time i brojnu publiku.

S obzirom na komparativne prednosti koje imamo, sport i rekreacija bi se trebali zapravo promovirati kao jedan od ključnih proizvoda s obzirom na to da se može jednako uspješno razvijati u planinama, toplicama, ali i na moru.

Ključne riječi: turizam, selektivni oblici turizma, sportski turizam, Kontinentalna Hrvatska, Gorska Hrvatska, Jadranska obala

SUMMARY

Tourism is a set of relationships and phenomena that arise from the movement of tourists outside their domicile for more than 24 hours, provided that they do not make money from this movement.

Tourism and sports have not only become two very popular, global, social activities that have evolved markedly from the twentieth century to the present day, but both activities have become part of our global culture. Tourism and sports are interrelated socio-economic phenomena. A selective form of sports tourism includes for the motive of travel sports. Sports activity is an increasingly common reason for rest, but also for the lifestyle of today's man. Sports tourism therefore encompasses user roles from top athletes, recreational athletes to passive spectators. Recreation and leisure activities have become the main motives of tourist trips leading to the conclusion that vacation travel has become a part of every individual's lifestyle.

The offer of sports and recreational facilities in the most economically developed region of Croatia, Istria, is focused on several different tourist destinations, of which the most prominent are the cities of Pula, Poreč, Rovinj and Umag. The facilities offered to visitors are mostly related to summer activities that take place at sea, and include diving, fishing, sailing and beach volleyball. Tennis, as a sports and recreational activity, is extremely represented, which coincides with the coexistence of numerous tennis courts, but also the popularity of the tennis tournament in Umag, which traditionally takes place every year, bringing the world's best tennis players, and thus a large audience.

Given the comparative advantages we have, sports and recreation should actually be promoted as one of the key products given that it can be developed just as successfully in the mountains, spas, but also at sea.

Keywords: tourism, selective forms of tourism, sports tourism, Continental Croatia, Mountain Croatia, Adriatic coast